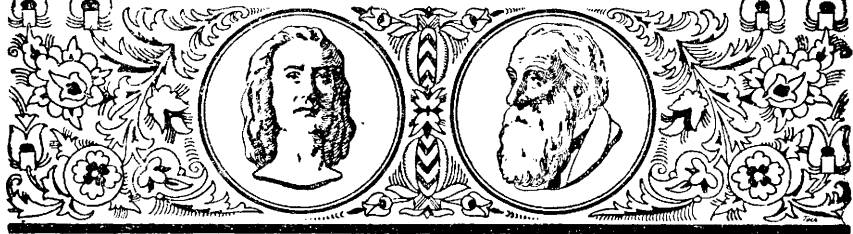

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSŐS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYELET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Kriza János

1811. június 28-án Nagyajtán született s 1875. március 26-án halt meg. Épen 50 éve, hogy a költő-püspök kilehelte annyira nemes életét. Pályája munkával és dicsőséggel teljes életpálya volt. Találón mondja szülőházán az emléktábla:

„Itt született, innen pattant ki a szellemi szikra,
Mely a Kriza nevet fényvel övedzi körül.
Mint költő gyújté Székelyföld elmevirágít,
Népdal a nép ajkán, dalban a dalnok is él.“

Igen, magunk elé idézzük Krizának nagy szívét, szellemét, mely székely népe iránt olyan rajongó szeretettel volt eltelve. Ő mutatta meg a világnak, hogy a székely nép daloló és dalt termelő tehetséges nemzet, s magában az az egyszerű szivben és lélekben fakadó dal is, amely aztán ott él az ajkakon, képes volna e nemzetet megtartani: „dalban a dalnok is él.“ Ő volt az első, aki a nép szívéhez férközött s a legnagyobb, aki a nép lelkének termékeit: a meséket, dalokat stb. összegyűjtötte s az u. n. *Vadrózsák* cím alatt ki is adta.

Milyen szép mesék, mennyi drága dal, mennyi szellemes táncszó található e gyűjteményben. A székely népköltészetnek valódi kincses bányája.

Kriza maga is gazdagította a székely népies költészetet. Szavai mélyen a szivünkbe vágnak:

„Nyilj mélyebben te barázda,
Patakként foly könnyem árja,
Apámat háboru,
Anyámat sok gond, bú,
Szegényt elragadta.“

Holnap indul a legénység
Kommandóba, nincsen mentség!
Zöld erdő zúgását,
Vadgalamb szólását
Majd meghallom esmét.“

Kriza János nemcsak nagy unitárius püspökeink közé tartozott, hanem erdélyi népünknek egyik legnagyobb fia is volt, akiben az egész nép lelke lüktetett. Nagy szellemével mindig a nép lelkét kereste s azt a szenvedések és megpróbáltatások közt a dal, az ének, a lélek virága által nemes öntudatra és hivatásérzetre emelni törekedett. Meg is becsülték ezért őt, még a Magyar Tudományos Akadémia is tagjául választotta.

Szellemi örökösei, különösen az unitáriusok, de általában a tudatos és lelkes székelyek, ma, félszázaddal teste sirbatétele után, nagy szellemének nemes emlékezéssel áldoznak.

Emléke legyen mindég áldott s népe pedig hadd daloljon tovább a szenvedések iskolájában . . . „rossz emberek nem énekelnek!“
oo

Husvét.

A kereszténységnek diadalmas szép ünnepe. A lélek megdicsőülésének, a valódi igazság megvalósulásának ünnepe. Mert valódi igazság az, hogy Nagypénteken a testet megölhetik, keresztre feszíthetik . . . a lelket azonban, bennünk azt az isteni szikrát, megölni nem lehet soha. A Jézus szelleme, lelke, mint az örökélet osztályosa, dicsőségben pompázik a test megtörtetése után s miután megválnak a Golgotán porhüvelyétől, az egész szeretettel érző és élő emberiség inspiráló erejévé, buzdító és lelkesítő szellemévé válik.

Tavasszal, a természet ébredésekor a szellő lágy fuvalma messze viszi az ibolya illatát s az isteni lélek ereje mindnyájunknak lelket áthatja és mindnyájunkban reménységet, hitet, bizalmat támaszt aziránt, hogy a jézusi szellem eggyé olvasztja a keresztény testvériséget az Istenimádásban és emberszeretben.

Künn rügyek fakadnak, virágok nyílnak s benn a lelkek mélyén husvét-i öröm és élet támad: élet, amely mindig tart; élet, amely soha meg nem szűnik; élet, amely megszentelődik.

Husvét ünnepe a lelkek, a szellem megdicsőülésének ünnepe!

K. E.

oo

Előfizetési felhívás. Új énekeskönyvünk azon darabjait, melyeknek orgonakiséréte korálkönyvünkben nincs meg, kétszó!amu énekhangra, orgonakiséréttel átírtam s mindeniket stilszerű elő- és utójátékkal láttam el. A horribilis nyomdai költségek miatt azonban nyomdába csak akkor adhatom, ha a kellő számú előtízetés biztosítva van. Tisztelettel kérem azért kartársaimat, lelkészeinket s az egyházi zene iránt érdeklődőket, hogy az értesítés vételezői számított két héten belül szükségletüket adják tudtomra, annál is inkább, mert csak a jelentkezők számának megfelelő példányt nyomatok. A munka terjedelme körülbelül 8 iv, ára 350 leu. *Régeni Áron* kántor-tanító (Arcus-Arkos, jud. Treiscaune).

TŰZHELY MELLETT

A fiszta vallásosság, mint kivezető út.

A hatalmas világháború úgy dobálta az egyik világrészből a másikba az embereket, mint a vihar sodorja összel a fák levelét. Egy-egy szerencsétlen harci próbálkozás ezeket kapcsolja ki nem egyszer a vérontás forga'agából, hogy aztán beláthatatlan időre rabszolgasorsra juttassa. Mert bizony a hadifogoly élete közel állott a rabszolgáéhoz, hiszen csak a múlt napokban olvashattuk a napilapokból, hogy Szibériában szynlödő szerencsétlen hadifogoly testvéreinket az orosz szovjet fejenkint talán 50 arany rubelért ezer számra adta el Khinának. Vajjon elhíhető-e ez a XX. században? Aki, mint jómagam is, megkóstolta a hadifogság keserű kenyerét és pl. Szibériában, az nem tartja lehetetlennek ezt az embertelenséget sem.

Hadifogság! Sajátságos érzés is volt azok kezébe jutni, akik néhány perccel előbb még vad szándékkal szegezték nekünk a gyilkoló szerszámokat. Ki az emberi társadalomból, mint valami belpoklosokkal! Csak a hadifogoly érezte valóban, hogy az ember gonoszabb lett a vadállatnál. Ezt igazán csak akkor éreztük, amikor, kizárva az emberek társaságából, mint valami gonosztevők szynlödünk évek hosszú során át pajtához hasonló, sőt földalatti odukban. Átkozott Szibéria! nyolc hónapig tartó, dermesztő teleddel! Te az emberi szabad gondolat kietlen elfojtója, annyi sóhajtó reménység örök börtöne te, vajjon kibírod-e azt a sok gyűlöletet és nehéz átkot, ami ezer meg ezer szülő, hitves és gyermek ajkairól zugread halálra gyötört, örökre ottmaradt kedvesekért . . .

Mintegy 2—3 holdnyi területen vagyunk körülvéve 2 és fél méter magas kerítéssel, a négyszögű terület minden sarkán egy-egy őrtorony szuronyos muszkával spékelve, egy kijárat kettőzött őrral és aztán megfelelő pontokon kívül-belül cirkáló szuronyos örök. Kilenc barákszerű épület két sorban; az épületekben egyenkint 60—70 ember összezsúfolva. Ez a csupa férfiakból álló, 5—600 lakóval bíró község a pieszcankai hadifogoly tiszti-tábor . . . Épen Karácsony reggel van. A tábor istentiszteletre készülődik. A 26-os magyar gyalogezred derék tábori papját, tisztelendő Lukács plébános urat várjuk visszafolytott lélekzettel. Ő a legénységi táborban lakik. Ott tán több szükség van rá a lelkek erősítésére.

A templom egyik barakban huzódott meg és minden istentisztelet alkalmával újból be kell rendezni, mert egyébkor más a rendeltetése. A tisztelendő hallgatói között ott látom most Duci bácsit is, a 26-osok egyik jókedvű izraelita tartalékos hadnagyát. A derék Lukács páter nagy tisztelőjét. Ma nagyon komolyan ül a kopott

fapadon, s elmélázva függeszti szemét az egyszerű szétszedhető oltárra. Bizonytalán kis leányát látják lelki szemei, akit édes anyja otthon ép oly féltő szeretettel ölel most keblére, mint a kis Jézust ott az oltárképen az anyai gond örök szimbóluma, Mária.

A templomná átöltöztetett barakrész ma szorongásig megtelt hívőkkel. Ott vannak a katolikusok mellett a protestánsok, sőt uram bocsá', még a zsidók is. Mi ez? Hová lettek a válaszfalak, amelyek ott künn az emberek világában oly sokszor elválasztottak egymástól? Hová tűnt az irigység és a gyűlölet, amely a szegényt a gazdag, a szerencsétlent a boldog ellen ingerelte? Mikép lehetséges az, hogy ma a zsidó is hódóattal borul le a keresztényvilág megváltója előtt, kinek lelkében minden kívülről jövő bántalom, durvaság és gyűlölet a szeretet melegétől olvadt fel és megbocsátásra finomult át még az ellenség számára is? . . .

Egy nagy összekötő fonál húzódik ma végig mindannyiunk lelkén, a szeretet szálaiból összeverődött amaz erős fonala a hitnek, mely az örökkévaló Isten kezén át azokhoz kapcsolódik, akik otthon boldog reménységgel várják a viszontlátás édes pillanatát.

Elgondolkozom . . . Íme az igaz vallásosság forrása: a sziv.

A vallás nem törődik az érzéki jelenségekkel; ezeknek vizsgálatát és megértését nyugodtan a tudományra bizza. A vallás mindenben a végokra megy vissza; a világegyetem minden jelenségben Istent látja; ez előtt a világerő előtt meghajlik, amelyet Jézussal szólva, Atyának nevez és amelyből szellemet és szeretetet, világosságot és életet oly mélyen és hálásan tud kiérezni. — A természetbuvár azt mondja: „Az égi testek az általam felismert törvények szerint mozognak.“ A vallásos lélek ezt feleli: „Igazad van; azok szerint mozgatja Isten.“ A tudós öntelten hirdeti: „Én kézzelfoghatólag be tudom bizonyítani neked, miként keletkeztek a földön az élő lények különböző fajai.“ A vallásos lélek alázatosan feleli: „Igazad van; tudományod épülete leköti egészen figyelmemet. Lám, mily fenséges és dicsőséges a mi Istenünk, milyen bölcsen rendezett el mindent.“ A kutató értelem gyűjti és rendezi az észről felismert törvények keretében a jelenségek végtelen tömegét és követi a jelenségeket, ameddig az ész a Teremtő műhelyébe behatolni képes. Ekkor aztán jön a vallás és a lélek szárnyain az ész a tudás korlátai fölé emeli és közvetlen a legfőbb valóság trónja elé állítja s végül hódolatra kényszeríti. A vallás a sziv alázatossága a mindent átfogó, a mindeneket megtartó erő előtt; alázatossága ez a Teremtő és teremtés titkai előtt.

Elmélázásomból az oltár előtt segédkező csengettyűje ráz fel. „Dicsőség a magasságban Istennek, e földön békeség!“ hangzik az ige az Ur szerény szolgájának ajkairól. Egy mellettem ülő osztrák bajtárs könnyel telt szemeit törülgeti. Most tanul magyarul s a pap szavait már érti. „Dicsőség Istennek! De jaj az ember!“ sajdul most bele lelkembe. A felszabadult szenvedélyektől elvadult, a Sátán által megejtett ember! Hát lehet-e Isten akarata az, hogy

embermilliók vonuljanak fel egymás ellen testvérgyilkolásra? A keresztények milliói! Krisztus követői, ki mindannyiunkat testvérekké tett. Szégyenpir futja el arcomat arra a gondolatra, hogy a keresztényvilág ily galádul volt képes megtagadni, elárulni nagy Mesterét, az Üdvözítőt... És a Sátán munkája egyre tart. Keresztény nemzetek dühtől tajtékozva fenik tovább egymás ellen a gyilkoló fegyvereket. Egy hazának fiai is gyűlölettől elvakulva képesek volnának egymást megfojtani. És az egyesek? Hát volt-e valaha annyi kegyetlen, állati vadságnak is rémes embergyilkolás, mint napjainkban? Az újságok naponként ezzel vannak tele.

Irgalmas Istenünk! vess véget immár a Sátán garázdálkodásának. Ime, ismét gyermeki alázattal közelítünk feléd, mert érezzük, hogy csak a te utaid igazak. Bűnbánattal valljuk meg, hogy letértünk a te utaidról. Hozd vissza újra az emberek közé a testvéri egyetértés, a békeesség szellemét, a tiszta szív vallását!

Én meggyőződéssel hirdetem, hogy az emberiséget csak az igaz, tiszta vallásosság lesz képes abból a helyzetből, amelyben vergődik, ismét kivezetni és megtartani. *Gálfalvi Samu.*

Rabindranath Tagore

45. Áldozati Éneke.

Nem, hallottad-e csendes lépteit?

Ő jön-jön, egyre jön.

Mikor a fény áldón széjjeltekint

S mikor lenyugszik, eltűnik megint:

Ő jön-jön, egyre jön.

Napfényben fürdik, izzik a berek

S a 'ák alatt a fűszál megremeg:

Ő jön-jön, egyre jön.

Irtó sötét ha irgalmért kiált.

Nem, hallod-e menydörgő kocsját?

Ő jön-jön, egyre jön.

Ha bánat ér, belől nem döbben-e meg?

Csak hozzád ér s a szív ujjongva éled:

Ő jön-jön, egyre jön.

Oh hűld meg végre áldott lépteit:

Ő jön-jön, egyre jön.

36. Áldozati Éneke.

- 1. Imádságom, élő Isten, egy sóhajban száll feléd:
Vágj szívembe, vágd ki onnan gyöngeségem gyökerét.*
- 2. Adj erőt, hogy bírtam el, ha örö n ér, vagy gyötrelem,
S gyümölcsöző szeretetben szolgálhassam Istenem.*
- 3. Adj erőt, meg ne tágadjim soha-soha a szegényt
S térdre hullva sohse kelljen csúsznom földi kegyekért.*
- 4. Adj erőt, hogy hozzád vonja szívemet a szeretet
S akaratom alá vessen mind: nestől engemet.*

Áldozati Ének (30).

Találkozóra indulék el

Veled, Uram, veled.

Ki sunnyog itt lábam nyomában,

Titkon ki lépeget?

Oldalt kerülök: oldalog,

Kité'ek: megfog, rajta fog,

Nincs mentség, nem ereszt.

Ahogy nagy göggel lépked,

A port a földről jö'kavarja,

Ó!, gyilkol, eltemet.

Oh jaj, Uram, mi szörnyű szegyen,

E fickó, kin nem fog a szegyen:

A saját gyarló énem.

PÁLFFI MÁRTON.

Az anyai örökség.

Meghalt Vince Pál, „anélkül, hogy élt volna“, beszélték a faluban. Csakugyan még sokat élhetett volna, hiszen alig érte el a negyvenet. Két kis fiu maradt apa nélkül. Özvegy Vince Pálné nem ment férjhez, két gyorsan növő gyermeke mellett így vénülgetett öreg asszonnyá.

Eltelt az idő, alig vette észre, hogy fiai már jegykendőt hordanak. Gondolkozott azon is sokat, hogy melyik menyét szeresse jobban, de nem tudta eldönteni, így hát mind a kettőt egyformán csókolgatta.

Belsőségét két részre osztotta, csinos házat épített reá istállóval, csürrel s a két testvér szép egyetértésben éldegélt. Téli esteken mindig együtt voltak. Amíg a gyermekeik csendesen tanulgattak, ők másnapi dolgokról beszélgettek. Mint egy szép bibliai kép, mely családot ábrázol, olyan volt a gyermekek csoportja a szülők körül.

Egy tavaszon megtörtént az apai birtok felosztása. Az anyai részt egyik sem emlegette, maga özv. Vincéné sem; de több alkalommal tett olyan megjegyzést, hogy szeretné, ha az egész egy tagban maradna. A fiuk semmi ellenetést nem tettek, közösen, csendben művelgették. A nagyanyának sefni dolga a háznál s a mezőn, hanem az unokák közt van annyi, hogy nem győzi mozgással. Pálnak egy fia s leánya s Péternek két fia van. Mikor ezek négyen belesimpaszkodnak, nem csoda, hogy kihozzák sodrából s gyakran mérget csálnak ki belőle.

Menjetek, nem adom nektek a végvásznot. (Hosszu, egyenes szalag volt az anyai örökség s ezért végvásznotnak nevezte). A vászon leánynak kell. Jöjj drága leánykám, te vagy a nagyanyáé, neked adom a vásznot, melyben a nagy diófa van, honnan a diót hoztuk. Gyere ad nagyanyó most is neked...

Mire bemegy, elmulik a mérge s hoz annyit, hogy azok a haszontalan fiuk is kapjanak. Az a huncut Palika milyen hizelgő is tud lenni.

— No jertek, csókoljátok meg nagyanyót!

Telik az idő. Özv. Vincéné vénül, egyre vénül. Zsörtölődő, öreg vénasszony lesz s egy nap arra jönnek rá, hogy nem lehet kedvét kapni. A fiuk, unokák mind azon fáradoznak, hogy felvidítsák, de nem sikerül. Péter és Pál vetni készülnék a vászonra, mikor beszólítják őket a gyermekek. Özv. Vincéné ünnepélyesen, de sok szeretettel arra kéri őket, egyezzenek bele, hogy az anyai birtokot a kis Katicának adja. Ő a leány, a vászon neki kell. A két testvér összenéz, aztán a legközönyösebb érzelmek között hívnak két tanút s az írást elkészítik. Az írás bekerül a nagy kaszten felső fiókjába. Ha a gyermekek bekerülnek az udvarról, mindjárt több a baj velük. Nincs helyük a hancurozásra s az egész nap csak fegyelmzésből áll. A kis Jóska lett a nagyanyó kedvence. Kat:ca nem fogad szót, kézimunkálni nem szeret.

— Ejnye, mikor én akkora voltam, már a munkásoknak főztem. Jó kezekre bízam a földemet.

Nem szólhatott egy szót sem, hogy a kis Jóska ne szaladjon oda s meg ne tegye, amit mond. Ezért történt, amikor a „vászorra“ gyomlálni készültek, özv. Vincéné újból behívta fiait a tanukkal s földjét Jóskára iratta.

Az irás bekerül a kaszten második fiókjába.

— Apám, ugy-e most a Jóska földjét gyomlálgatjuk?

— Mindenikét fiam. Nagyanyót szeretni s tisztelni kell.

Ez a megjegyzés erősen bevésődött a kis Pista fejébe s addig incselkedett a nagyanyóval, míg a harmadik irás is elkészült s bekerült a kaszten harmadik fiókjába. A két apa ez alkalommal nem állotta meg, hogy össze ne mosolyogjon. Egyéb baj nem történt, aztán csak az, hogy amikor a negyedik irás is elkészült, nem kaptak rá tanukat. Hanem azért elkészítették s szépen elhelyezték a negyedik fiókba.

Karácsonyra özv. Vince Pálné meghalt, oda temették a birtokára a nagy diófa alá.

Az örökösök csendben dolgozhattak tovább.

Tavaszi jöttével mindenik ott állt saját földjében, de mikor egy este elhangzik a parancs „holnap a vászonra“, akkor együtt dolgoznak. Az anya sirjánál megebédelnek, hosszan elbeszélgetnek, közben elhatározzák, hogy sírkövet állítanak s rá vésetik mind a négy unoka nevét.

— Apám — kérdi Katica — kié most a vászon?

— A tiéd leánykám, ott az irás a kaszten fiókjában.

— Kié apám? — kérdi Jóska.

— Tiéd fiam, irás van róla a kaszten fiókjában.

Pétért is körülvették fiai.

— Apám, kié az anyai örökség?

— A tiéd fiam, irás beszél róla a kaszten fiókjában.

— Kié apám? — Csodálkozik a nagyobbik.

— A kasztenben az irás, úgy mondja, hogy a tiéd fiam.

Ahogy nőttek a fiuk, mind jobban megértették, hogy az anyai örökség mindeniké s a nagy kaszten a 4 irással, mint egy házi okmány állott előttük.

Ütő Lajos.

Unitárius könyvtár.

Az Unitárius Irodalmi Társaság kebelében Dr. Borbély István e címen egy füzet-sorozatát indította meg. Eddig három füzet jelent meg és pedig: 1. Dr. Borbély István: Jókai emlékezete, 2. Dr. Versényi György: Kriza János emlékezete, 3. Parker Tivadar (ford. Péterfi Dénes): Jézus Krisztus. A füzetek alakja csinos s kiállításra igen szép. Némelyek megjegyezték, hogy nem elég népiesek. Ha ez némileg áll is a megjelent számokra, van nekünk egy pár ezer olyan emberünk, akiknek ezeket olvasniuk kell. Az egész népies dolgokat

majd a missziói füzetek fogják szolgáltatni. A következő szám a főt. püspök ur visszaemlékezéseit fogja tartalmazni s gondoljuk, hogy e szám sok-sok ezer példányban fog népünk kezén megfordulni. A kiküldendő többi számokat is melegen ajánljuk az érdeklődőknek. (1. f. ára 2 leu, 2. f. ára 10 leu, Kriza püspök eddig ismeretlen szép képével; 3. f. ára 5 leu, Parker képével; 4. f. is 5 leu fog lenni.)

NŐK VILÁGA.

A vallás Svájcban.

A vallás egy ösztön, mely minden emberben meg van, már amikor a világra jön, de amit fejleszteni és ápolni kell.

Valláson azt értjük, hogy mindenki hisz egy hatalmas és láthatatlan erőben, amit Istennek nevezünk.

Az Istenben való hit nélkülözhetetlen az emberiség helyes és szükséges irányításához.

Svájcban a vallás nagyon szabad alapon áll, s éppen ezért nagyon sokféle vallás is van, mert az a fölfogás, hogy nem lehet az embereknek parancsolni, hogy katolikus, református, vagy más módon imádkozzanak!

Csak egy Isten van és ez éppen elég arra, hogy mindenki a maga módja szerint higgyen és imádkozzék.

Íme, ez az oka annak, hogy pl. Genfben az iskolában soha sem jut eszébe egyik gyermeknek sem, hogy kérdezze a pajtásától, zsidó-e, protestáns-e, vagy pogány?

És mégis Svájcban az emberek vallásosabbak, mint máshol, mivel a valódi emberszeretetet rég óta ápolják s így a kultúra mindjobban fejlődik.

A vallásosságot a gyermekekben fejleszteni a szülők feladata. Minden apa és anya jól tudja, hogy a gyermeket nevelni kell, hogy megtanuljon írni, olvasni, becsületesnek, emberségesnek lenni és az Istenben hinni és bízni.

Svájcban 5 iskolának van egy héten, csütörtök és vasárnap szabad. Csütörtök arra való, hogy a gyermekek pihenjenek és hogy a vallással foglalkozzanak, még pedig okos módon.

Egészen függetlenül mindentől, vannak nők, kik az idejüket okosan és hasznosan felhasználják és így létesültek a csütörtöki iskolák, ezek minden községben be vannak osztva az iskolák épületében.

Rövidesen jellemezni kívánom, hogyan vannak ezek vezetve és milyen nagy eredménnyel dolgoznak a vallás és erkölcs érdekében.

Különböző koru kisleányok csoportokba vannak elosztva egy nagy teremben, ahol a nők tanítják őket az Istent szeretni, énekelni, bibliát olvasni, varrni, himezni, stb.

Aki jól megtanulja a feladott leckét, szorgalmasan dolgozik, az kap egy cédulát, ezt gondosan félreteszi és amikor 50 drb. összegyűl, a gyermek visszahozza azokat és kap értük egy bibliát, egy énekeskönyvet vagy hasonló hasznos dolgot.

Azonkívül van 2 nagy ünnepély egy évben, az egyik nyáron a szabadban, valamelyik jótékony ember kertjében, ahol a gyermekek játszhatnak az üde levegőn és kapnak egy kitűnő ozsonnát.

A másik Karácsonykor van, akkor karácsonyfát kapnak. Ez alkalommal a szülők, sőt még a testvérek is mind meg vannak hívva; ilyenkor gyönyörű karácsonyi énekeket adnak elő. A szegényebbek hasznos ajándékokat is kapnak, harisnyát, kötényt és így tovább. Azért említem a szegényebbeket, mert itt a legkülönbözőbb társadalmi osztályokhoz tartozó gyermekek mind együtt vannak. Náluk sohasem huzódozik egy jobbmódu kisleány a szegényebbekkel együtt iskolába járni és velük barátkozni s ennek következménye, hogy Svájcban az emberek mind jobb modorúak. Ha a szülőknek nincs is idejük sokat foglalkozni gyermekeikkel, az iskolában a tanító urtól és a többi gyermektől tanulja meg a jó modort és a finom magaviseletet.

Az iskolában a nevelők olyan viszonyban vannak a tanulókkal, mint a családfő gyermekeivel.

Meg kell említenem azt is, hogy annak a csütörtöki iskolának van egy ingyen könyvtára, ahol a gyermekek válogatott és tanulásos ifjúsági regényeket olvashatnak.

Beszélnem kell továbbá arról, hogy számtalan bölcsőde működik szintén vallásos alapon. A munkásnő, vagy más dolgozó asszony elviszi ide a csecsemőjét reggel, itt egész nap gondját viselik, míg este, munka után az anya érte megy. 3 éves korában kerül a gyermek az óvodába, ahol megtanul előbb játszani, később írni és olvasni, úgy, hogy mikor 7 éves lesz és az elemi iskolába kerül, már írni és olvasni tud.

A jótékonyság terén a férfiak is vállalnak feladatokat, főleg télen, amikor nagy hideg van. Ilyenkor beállítanak minden iskolába egy népkonyhát a gyermekek részére. Ezt csak a férfiak igazítják, még pedig pedig nemcsak a tanítók, tanárok, hanem minden másféle hivatásuak is önkéntesen járulnak hozzá. Itt a szegénysorsu gyermekek kapnak olcsón ebédet, így legalább nem lógnak egész nap az utcán minden meleg étel nélkül. Vallásos oktatás itt nincs, csak a „Mi Atyánk“-ot hallják asztali imádságul, de az bizonyos, hogy az a gyermek, aki nem éhes és nem fázik, jobban igyekszik az Istenben hinni, mint az, ki kényszerből kell, hogy tanuljon olyan bibliai részt, amit nem ért meg és ami nem is érdekli.

Ennek a gyermeknek a szívében és lelkében jobban meg-

Egyleti élet és munkásság.

A kolozsi Dávid Ferenc Egylet a tél folyamán 16 válasos estélyt tartott. Főtárgyait főképpen ifjusági szépirodalmi és erkölcsnemesítő olvasmányok tették. Felolvastak Kiss Sándorné, Székely Mihály, Bácsi Erzsébet, Csete Imre, Kun Ádám, Bácsi Anna, Kovács Józsefné. Szavaltak a leányok. Az estélyek látogatótak voltak, főleg az ifjuság vett részt nagyszámban. A presbiterek közül is rendesen jelen voltak néhányan. Az utolsó estélyen, március 8-án azok az ifjak, akik szorgalmasan eljártak, dr. Borbély Jókai emlékezete c. füzetet kapták jutalmul (Unitár. Könyvtár 1. sz.)

A székelykereszturi unitárius főgimnázium D. F. Ifjusági Egyletének kobátfalvi és szentmihályi kirándulása. A társadalom örökké élő Jókaija minket is áthatott s így a kobátfalvi és szentmihályi hittestvéreink meghívására elhatároztuk, hogy kivisszük népünk közé Jókait s bemutatunk valamit belőle, születésének századik évfordulóján. Kobátfalvi hittestvéreink szekerei segítettek meg arra, hogy 1925. február 28-án este egy Jókai-ünnepélyt rendezzünk, melyet egy igen szép kosaras táncmulatság követett. Vasárnap Szentmihály, Kobátfalva és Benczéd közös templomában Szentmihályon istentisztelettel kapcsolatban egy kis műsort is állítottunk össze. Deák Miklós tiszteletes ur megható szavakban fejtette ki ennek a találkozásnak fontosságát s hivei nevében is megköszönte szereplésünket. Ennyi volt, amit vihettünk, de lássuk, mit kaptunk és mit hozhattunk. Itt újra elől kell kezdjem Kobátfalván, hol vacsorával, reggelivel hittestvéreink házuknál fogadtak. Szentmihályon hiveink adakozásából gazdagon megterített asztalok vártak a vasárnapi ebédre. A pohárköszöntőkben népünk iránti szeretet és azoknak irántunk való szeretete nyilvánult meg. Deák Miklós tiszteletes ur előadja, hogy a hivei szíves vendéglátásuk mellett 3000 leu összeget adományoztak szegénysorsu tanulóink konviktusi segélyezésére. Mikor a nyikómenti hiveink magas értelmiségét, áldozatkészségét akarom tudatni, egyuttal példának is állítom, melyet székely testvéreinknek követni kellene, mert ha gazdáink mindenütt ily munkát végeznek, mint itt, akkor a nép nem gyengülhet, csak erősödhetik. Itt Deák Miklós tiszteletes ur és Kádár Balázs tanító vezetése mellett népünk már arra törekszik, hogy ne csak a maga körében, de szellemi téren is komoly munkát végezzen. Ezeket látva, jóleső örömmel emlékezünk meg e helyen kirándulásunk megvalósuljon s mondunk köszönetet mindazoknak együttesen, kiknek nevük még méltó lenne, hogy itt helyet foglaljon. *Imre Lázár.*

oo

Tisztelettel kérjük mindazokat, akik a lapot nem kapják pontosan s címük esetleg nem helyesen van beállítva, azonnal értesíteni sziveskedjenek, hogy mi intézkedhessünk. Mi mindent elkövetünk, hogy mindenki megkapja a Közlönyt.

Missziói munka.

A missziói munka értelme, jelentősége és szüksége.

I.

Ha végigtekintünk az unitarizmus történetén, a megalapítás első pillanatától kezdve együtt találjuk az egyház életében a papot a világi férfivel. Hiszen Dávid Ferenc maga is világi emberrel, Blandratával együtt vetette meg unitárius egyházunk alapját s azóta ez a két elem kölcsönösen részt vett a munkában, egymást támogatta, kiegészítette. Sőt, épen nálunk, unitáriusoknál, ez a kapcsolat sokkal tovább fejlődött a többi egyház hasonló szervezettségénél, mert ugyszólván minden egyházi, vallási intézményünknel, szervünknel az egyház belső férfiainak vezéri szerepei mellett hasonló jogkörrel és munkateljesítménnyel ott vannak világi vezetőink is.

Azóta négyszáz év gyűrűzött egymásba; de a világi emberek egyházi munkájára akármilyen szomorú sorsot is ért Erdély, talán sohasem volt akkora szükség, mint ép napjainkban, *amikor az egyházi fejlődés ránk nézve egyenesen életkérdés, kulturáltságunk, civilizáltságunk lételapja. Hünek és becsületesnek, unitáriusnak lenni pedig még ennél is több, fontosabb elhivatás; a többi keresztény magyar egyház mellett történelmünk, hagyományaink legfőbb megőrzését, hitünk és földszeretetünk örök apostolkadását jelenti!*

Ebben látom kicsucsosodni a belső missziói munka jelentőségét, amely napjainkban mindinkább szélesebb és szélesebb tagozatu lesz.

A papok, az egyházi és világi vezetőemberek szerepe mellett elérkezett tehát minden egyes hívő, egyháztagnak intenzivebb, áldozatkész, fokozottabb munkájának az ideje. Elérkezett a világiak rangsornélküli, egyenkénti, egyetemes munkásságának a szükségessége! Amikor a hívőnek nemcsak az a kötelessége, hogy templomba járjon, hanem azzal is törődnie kell, hogy a másik hitrokona vajjon jár-e templomba; de még ez sem elég, hanem *minden egyes egyháztagnak törődnie kell az iskolák, templomok, egyházi intézmények fenntartásával, szegényebb hitrokonainak anyagi és társadalmi segítségével!*

Ez a missziói munka értelme, amelyet minden egyháztagnak magáévá kell tennie s amely munkában részt kell vennie.

A lelkészek, tanítók, theologusaink munkája mellett kialakult tehát a másik tábornak, a világiak munkásságának a fontossága és szüksége is. Ennek a két tábornak, az egyháziak és világiak táborának, mint egy család tagjainak, a legharmonikusabb, legtestvéribb szeretettel kell továbbépítenie az egyház fejlődését. Saját egyéni érdeke ez minden egyháztagnak, kötelessége önmaga, gyerekei, nyelve, kulturája iránt! Nekünk unitáriusoknak pedig kötelességünk Dávid Ferencsel szemben is, aki életével, halálával, mártíromságával szentelte meg vallásunkat, hitünket!

II.

Ezekből az általános szempontokból kiindulva, szükségesnek tartom tehát, hogy a missziói munka vezetősége vonjon be minden egyes arravaló hívőt a misszió munkájába, tanfolyamokon képezze, oktassa ki a misszió szelleméről, követendő munkájáról s ezt az apostoli tevékenységet ne csak a vezetőség munkájává emelje, hanem minden egyházközösségekben külön is állítsa fel a missziói bizottságot.

Igénytelen javaslatom röviden az: hogy a misszióknak ne csak a f. évi első számú U. K.-ben jelzett központi szervét állítsák be, hanem minden egyházközösségekben külön is szervezzék meg azt.

S. Nagy László.

Gvidó Béla esperes ur felhívására Magyarszentbenedeken Muzsnai Ferenc gondnok és Jónás Sámuel presbiter afiai a Teol. Akad. ifjúság konviktusára 553 leu összeget gyűjtöttek össze, mit köszönettel átvettünk s szegény ifjaink segítésére hasonló adományokat állandóan várunk.

Aranylakodalom. Bán Mózes és neje Pál Zsuzsánna székelyderzsi afiai f. évi február hó 16-án ünnepelték házasságkötésük ötvenedik évfordulóját kedves családi ünnepély keretében. Az ünnepélyt „Tebenned biztunk . . .“ zsoltár vezette be, mely után Balázs András lelkész megható imája következett. A család egyik fiatal leány tagja: Nagy Irma zengő versben köszöntötte az ünnepelt házaspárt. A lelkész köszöntőjében rámutatott arra, hogy amely családban szeretet és egyetértés köti össze a házastársak szívét; a szorgalmas munkásság gyümölcseit gondos takarékosság osztja be s Istenfélelem és vallásos buzgóság a családi tűzhely őrző angyala: ott nem marad el az Istennek szent áldása. Itt is nyilvánvaló: a hosszú és boldog családi életben, az anyagiak sokaságában, az emberek tiszteletében és becsülésében. Az ünnepelt házaspár szemében könnyek usztak, mikor az üdvözletek közepette fölzendült az asztaltársaság ajakán „Szívemet hozzád emelem . . .“ kezdetű zsoltár. Ez alkalomból az aranylakodalmas pár a székelykeresztúri főgimnázium javára (5000) ötezer leus alapítványt jelentett be.

Bán Mózes afia a társadalmi és egyházi életnek kiváló tagja. A községi életben évtizedeken keresztül vezető szerepet játszott. Több mint 30 éven át keblitanácsos és több éven át gondnok. Mint egy kiterjedt család öreg pátriárkája, nagy tekintélynek és tiszteletnek örvend. A kedves ünnepélyen a legközelebbi családtagok és a község jegyzője valamint a belső emberek vettek részt.

A magunk részéről is tartós örömet és boldogságot kívánunk kiváló és derék afiának és kedves neijének házasságuk ötvenedik évfordulója alkalmából, midőn nevelőintézetünkről is megemlékeztek. Az ilyen áldozatkész embereknek Egyházunkban nemes missziójuk van a jövő nemzedék nevelésének lehetővé tételében.

nélkül jelent meg Alsójára közönsége. Minden szereplőnek hálás köszönetet mondunk, de különösen kiemeljük a lelkésznek a siker érdekében kifejtett példaadó tevékenységét. Csak így szólnak meg a harangok!

A torozás. Ki ne ismerné, aki a mi népünk között megfordult, a *halotti torozás* kegyeletbántó szokását? Igen sok helyen ragaszkodik a nép ehhez a nem keresztényhez, annál kevésbé felvilágosult unitáriushoz illő ősi maradványhoz. Szerencsére népünk ébredezni kezd. Kezdi belátni, hogy anyagi és erkölcsi romlására szolgál e szokás. Ilyen jobb belátás indította a homoródszentpáli unitárius egyházközségben id. Molnár Lajos keblbi tanácsos atyánkiát arra, hogy a f. évi egyházközségi közgyűlés elé az alábbi indítványt terjessze: „Tisztelt Közgyűlés! A mult nyáron itt járt püspöki vizsgálat a presbiterium figyelmét felhívta, hogy a *halotti torozások* csuf és a halottak emlékét, kegyeletét sértő pogány szokást igyekezzünk megszüntetni. Miután azóta magam is megfigyeltem és tapasztaltam, hogy a torozás telhetetlenségbe, erkölcsatlenségbe süljed s ugy a gyászoló keservesek, mint a jobbérzésű emberek botránkoztatására szolgál, ezért indítványoztam a presbiteri gyűlésen a halotti torozások megszüntetését. Hozzuk be gyakorlatba szász nemzetiségű testvéreink amaz eljárását, hogy osszuk be a falut 4—5 szomszédsgái csoportba s minden csoport a maga körzetébe eső halottnak — kirendelt emberei által — sirt ásat, az eltemetésnél segédkezik, de a háznál semmiféle kínálgatás, torozás nem szabad, hogy legyen. A presbiterium ezen indítványomat egyhangu határozattal elfogadta s midőn a közgyűlésnek is előterjesztem, gondoljuk meg, kedves atyafiak, hogy a halottak emléke nem kívánja az eszem-izsom, dinom-dánomot, nem kívánja, hogy ott az ő emlékére némelyek ugy leigyak magukat, hogy haza kelljen őket hurcolni. Sokkal inkább és keresztényi kegyelettel megtiszteljük emléküket, ha felhagyunk ez idejét mult, csuf szokással s a torozásra kidobott pénz vagy megmarad ott, ahol szükség a szegénység pótlására, vagy pedig ahol jobb mód van, az elhalt kedves halott nevét emléktárggyal vagy alapítvánnyal megörökítjük.“ A közgyűlés az indítvány nemes irányzatát megértve, egyhangu lelkesedéssel elfogadta s kötelező aláírással kimondotta, hogy többet torozásokat nem fog tartani. Ez a határozat valóra vált. A községet négy körzetre (csoport) beosztottuk s minden csoport a maga körzetébe eső halottja eltemetéséről ugy gondoskodik, hogy semmi eszem-izsomnak nem szabad lennie. Már két temetés így folyt le példás rendben. Erkölcsileg, anyagilag haladást jelent! Követésre méltó, szép példa.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába február 18-tól március 18-ig tagsági és előfizetői díjat fizettek az 1924. évre: Sikösd Farkas, Gál Mózes, Gyöngyösi Károly Sepsiszentkirály; Oltean Miklósné, Sata Imre, Galamb Mihály Botfalu; Pálfy András Csiksomlyó; dr. Varga Béla, Csifó Salamon, Csifó Salamonné, Vaska Dezső, S. Nagy Józsefné Kolozsvár; Kovács Béla Ikländ;

Joós András Kisborosnyó; Fogarasi Gézané, Székely Miklósné Torda; Kisa Elek, Iszlai Elek Szabéd; Lőrinczi István Székelykeresztúr.

1925-re fizettek: Szabó Lajosné Szováta; dr. Pereki János Torda; özv. Göncz Károlyné, András Alberté, Osváth Domokos, Nagy Lajos, Mircsa Dénes, Osváth Aron, özv. Miklós Györgyné, Miklós Ernő Kobátfalva; Pálffy András Csiksomlyó; Barabás János Toroczko; Varga Dénes Torda; Unitárius egyházközség, Kovács Béla, Török János, dr. György József, Filep Gábor, György Gyula, Kilyén Mózes, Balog István Ikland; Vitalis Antal Nagyernye; Adorjan Jenő Bárlad; Szász Ferenc Dicsőszentmárton; Útő Aron, Simó András, Incze Béla, Uzoni Mihály, Köntés Ferenc, id. Szabó Mózes, Imre Albert, Toók Balázs, Korodi Ferenc, Tóglás Albert, Novák Jánosné, Czampa Gusztávné, ifj. Tóglás Dávid, József Kalmán, Kőkösi Kalmán, Vida Géza, özv. Útő Benjáminné, Zoltán Sándor, Barabás Mihály, Csiki István, Unitárius egyházközség Sepsiszentgyörgy; Soós András Kisborosnyó; Unitárius egyházközség Kilyén; ifj. Szabó Mózes, Tana Gyula, Becő Ferencz, Kis Károly, Útő Lajos Sepsiszentgyörgy; dr. Kovács Sándor Oltoseni; Soliom Bólané Kézdkövár; Útő Béla Léczfalva; Borbély Maté Torda; Tóbis Simonné Marosujvár; Barabás Lajos, Szentmártoni Kalmán, dr. Szolga Ferenc, Valentin Józseiné, Holli Károlyné, Kapronczai Sándorné, özv. Rátz Istvánné, Kibédi Pálné Tüzér, Patakfalvi Józsefiné Székelykeresztúr; Benedek Albert Brassó; dr. Albert Lőrinc Bőlon; Kemendi Zsigmond Torda; Útő Sándor Arkos; Fogarasi Gézané, Székely Miklósné Torda; br. Daniel Ferenc Vargyas; Vaska Dezső Kolozsvár; Kozma Miklós Oklánd; Kis Elek Szabéd; Kereki András Mészko; Dobai István Zetea; Szász Sándor Szind; Nagy Lajos Kőkös; Halmágyi Gábor Brassó; özv. Borsos Imréné Kolozsvár; Bartalis Dénes Medesér; ifj. Daniel István Székelykál; Kosztin János, László Domokos Lupény; özv. Bartók Endréné, Nagy Lajos, Lőrinczi István Székelykeresztúr.

Alapítói díjban fizettek: Dr. Varga Béla Kolozsvár, dr. Tamás István Alsójára; Oklándi D. F. Ifjusági Egylet; dr. Hintz Györgyné és Zagya Istvánné Kolozsvár 500—500 leut. — Kolozsvár, 1925. március hó 18-án. Gálfi Lőrinc pénztárnok.

Az unitárius Ker. népnaptárak árát, akiknél még ott van, rövid idő alatt sziveskedjenek Bedő Miklósnak Homoródszentpéterre elküldeni.

oo

Hivatalos közlemények.

VIII. Emlékeztető az Unitárius Közlönyben meg nem jelent márciusi köriratokról. 406/1925. Körirat esperes és lelkész afiaihoz a Kriza emlékünnepegy tárgyában. Ad. 406/1925. Körirat Kriza-versekkel és felhívás Kriza kéziratának az egyházi levéltárba való beküldéséről. 421/1925. Körirat lelkész afiaihoz a törvénytelen gyermekek törvényesítésénél követendő eljárásról. 483/1925 E. K. T. sz. = 4/1925 Nyd. B. sz. Körirat lelkész afiaihoz az egyházi épületekben rendezett multságok jövedelméből az egyházi nyugdíjintézetet illető rész beszolgáltatása tárgyában. 539/1925. Körirat az Unitárius Könyvtár pártolása tárgyában. 594/1925. Körirat az újabb unitárius írók műveinek összegyűjtése tárgyában.

Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálffy Márton, Dr. Varga Béla.

Előfizetési ár: Egész évre 40 L. Magyarországra 60 L. Egyes szám ára 5 L. Aki a 40 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapítódíj 500 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztárhoz küldendő.

Nyomatott „Corvin”-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jokai-utca) 11. sz.